श्रेष्ठे च । "त्वष्टा च द्वादशोविष्णुरजघन्योजघन्यज" इति भार० ।

अजजीविक त्रि० अजएव क्रयविक्रयादिभ्यां पालनादिना वा जीविका जीवनोपायोऽस्य । छागक्रयविक्रयादिना जीविकावति ।

अजटा स्त्री नास्ति जटा शिफा यस्याः । (भुंइआमला) इति प्रसिद्धे शिफारहिते वृक्षभेदे । पृ० । अजडाप्यत्र

अजडा स्त्री अजडयति स्पर्शमात्रादङ्गमर्द्दनार्थं चालयति अजड+णिच्-ततः अच् । (आल्कुशीति) प्रसिद्धे वृक्षे-जडभिन्ने जाड्यविरोधिचाञ्चल्यवति त्रि० ।

अजथ्या स्त्री अजानां समूहः अज+थ्यन् स्त्रीत्वात् टाप् । अजसमूहे । तद्वन्नानावर्णत्वात् स्वर्णयूथिकायाञ्च ।

अजदण्डी स्त्री अजस्य ब्रह्मणोदण्डोऽस्याः ५ब० गौरा० ङीप् । ब्रह्मदण्डीवृक्षे ब्रह्मणो यज्ञार्थदण्डस्य तदीयकाष्ठेन करणात्तथात्वम् ।

अजदेवता पु० ६त० । छागाधिदेवे वह्नौ "रौद्री धेनुर्विनिर्द्दिष्टा छाग आग्नेय उच्यते" इति शु० विष्णुध० ।

अजननि स्त्री न+जन-आक्रोशे अनि । आक्रुश्यमाने जन्माभावे । "तस्याजननिरेवास्तु जननीक्लेशकारिणीति" माघः । वा ङीप् अजननीत्यप्यत्र । अर्थाभावे अव्ययी० । जनन्याअभावे अव्य० ।

अजन्मन् पु० नास्ति जन्म यत्र । जन्मनिवृत्तौ मोक्षे "तस्मात् संयोगादधिगम्य योगमजन्मनेऽकल्पत जन्मभीरु" रिति रघुः । ६त० । जन्मरहिते त्रि० ।

अजन्य स्त्री लौकिकहेतुभिर्न जन्यते जन-णिच्-यत् न०त० । शुभाशुभसूचके दैवकृते भूकम्पादावुत्पाते । जन्यभिन्ने त्रि० ।

अजप पु० अस्पष्टं जपति निन्दार्थे नञ्, जप-अच् । कुपाठके अजं पाति रक्षति पा-क ६त० । छागपालके त्रि० ।

अजपति पु० ६त० । छागश्रेष्ठे, मेषराशिपतौ मङ्गले च ।

अजपथ पु० अजस्य तच्चरणयोग्यः पन्थाः अजेन ब्रह्मणा निर्मितः पन्था वा अप्समा० । छागचरणयोग्यपथे गगनस्थे पथाकारे सेतौ च (यमनाला) छायापथे ।

अजपथ्य त्रि० अजपथ इव देवपथा० इवार्थे यत् । सङ्कीर्णपथे नगनसेतुतुल्ये च । [रुद्रभेदे ।

अजपद पु० अजस्येव पदं चरणोऽस्य । अजैकपान्नामके

अजपा स्त्री प्रयत्नेन न जप्या अप्रयत्नोच्चारितत्वात् जप-कर्म्मणि अच् । श्वासप्रश्वासयोः बहिर्गमनागमनाभ्याम् अक्षरनिष्पादनरूपे जपे, स च हंसः, सोहमित्याकारस्यैव, तदाकारमन्त्रे च । "उच्छ्वासैरेव निश्वासैर्हंस इत्यक्षरद्वयम् तस्मात् प्राणश्च हंसाख्य आत्माकारेण संस्थितः । नाभेरुच्छ्वस्य निश्वासात् हृदयाग्रे व्यवस्थितः । षष्टिश्वासैर्भवेत् प्राणः षट् प्राणा नाडिका मता । षष्टिर्नाड्यस्त्वहोरात्रम् जपसंख्याक्रमोमतः । एकविंशतिसाहस्रं षट्शताधिकमीश्वरि ! । जपति प्रत्यहं प्राणी सान्द्रानन्दमयीं पराम् । विना जपेन देवेशि ! जपो भवति मन्त्रिणः । अजपेयं ततः प्रोक्ता भवपाशनिकृन्तनीति" तन्त्रम् ।

अजपाद पु० अजस्य पाद इव पादोऽस्य हस्त्या० न अन्त्याकारलोपः । रुद्रभेदे तद्देवताकत्वात् पूर्व्वभाद्रपदनक्षत्रे च । पाच्छब्देन तु समासे अजपादपि उक्तार्थे पु० ।

अजपाल त्रि० अजान् छागान् पालयति पा+णिच्-अण् ६त० । छागपालके ।

अजबन्धु पु० अजस्य बन्धुरिव मूर्खत्वात् । अजतुल्यमन्दबुद्धौ । "सिलाची नाम कानीना अजबन्धुः पिता तवेति" ।

अजभक्ष पु० अजैर्भक्ष्यतेऽसौ भक्ष-कर्म्मणि घञ् ६त० । (वावुइ इति) प्रसिद्धे वर्वरीवृक्षे तत्पत्रं हि अजैरतिप्रीतितो भक्ष्यते ।

अजमार पु० अजं मारयति विक्रयार्थं मृ-णिच्-अण् उप० । (कषाइ) इति अजमांसविक्रयोपजीवे, तत्प्रधानदेशे च । भवादौ कुर्व्वा० ण्य । आजमार्य्यस्तद्भवादौ त्रि० ।

अजमीढ पु० अजोमीढः यज्ञे सिक्तः यत्र ब० । (आजमीर) प्रसिद्धे देशे । राजनि अण् । आजमीढः तद्देशाधिपे प्रसिद्धतया युधिष्ठिरे ।

अजमुख पु० अजस्य मेषस्य मुखमेव मुखत्वेन कल्पितमस्य । दक्षे प्रजापतौ, तस्य हि शिवद्वेषे मुखेन शिवनिन्दाकरणात् दक्षयज्ञे शिवाज्ञया वीरभद्रेण तस्योत्पाटने कृते पश्चात् शिवप्रसादने पुनरुत्पादनाय वीरभद्रे नियोजिते अजमुखेनैव तन्मुखं कल्पितं तच्च काशीखण्डे विवृतं यथा । "वीरभद्रोऽपि तत् सर्व्वं सर्व्वाज्ञां प्रतिपद्य च । विना दक्षस्य वदनं यथापूर्व्वमकल्पयत् । ईश्वरं ये हि निन्दन्ति ते मूकाः पशवो ध्रुवम् ततो मेषमुखं दक्षं वीरभद्रोऽव्यकल्पयदिति" ।

अजमोदा स्त्री अजस्य मोद इव मोदो गन्धो यस्याः अजं मोदयति आनन्दयति मोदि-अण् वा । अजगन्धवत्यां, वनयमान्याम् यमानीमात्रे च ।

अजम्भ पु० नास्ति जम्भो दन्तोऽस्य ब० । भेके सूर्य्ये च । दन्तशून्ये त्रि० । अजातदन्ते अवस्थाभेदे च ।